

प्रिताः । कृपा मम MBh. 3, 866. अल्पबलप्राण (अश्व) N. 19, 15. प्राणतो दुर्बलीयता *schwächer an Kraft* MBh. 1, 7038. चित्तेप सर्वप्राणेन R. 2, 32, 36. नागायुत^० adj. Bhāg. P. 8, 21, 17. बलप्राणेन प्रराणाम् MBh. 4, 355. st. dessen बाहुप्राणेन Hariv. 4721. अदधे ऽन्नं भजेः प्राणैः *mit aller Kraft, von ganzer Seele* Vop. 25, 18. — 4) Athemzug als ein best. Zeitmaass: *die zum Aussprechen von 10 langen Silben erforderliche Zeit*, = $\frac{1}{6}$ Vindikā Mit. 145, 4. Varāh. Brh. S. 2, Anf. Sūtras. 1, 11. 2, 59. 9, 5. 10, 4. 5. VP. 23, N. 3. Colubr. Misc. Ess. II, 392. — 5) N. eines Kalpa, *des 6ten Tages in der lichten Hälfte von Brahman's Monat*; s. u. कल्प 2, d. — 6) Myrrhe AK. 2, 9, 105. Trik. H. 1063. H. an. Med. — 7) mystische Bez. des Buchstabens प Ind. St. 2, 316. — 8) Bein. Brahman's Trik. 1, 1, 26. — 9) N. pr. eines Sohnes des Vasu Dhara Hariv. 155. eines der 8 Vasu Bhāg. P. 6, 6, 11. fg. eines Marut Mit. 142, 13. eines der 7 Weisen im 2ten Manvantara Hariv. 417. VP. 261. eines Sohnes des Dhātār VP. 82. Mārk. P. 52, 16. fg. des Vidhātār (eines Bruders des Dhātār) Bhāg. P. 4, 1, 44. fg. — Vgl. अ^०, कथा^०, जगत्प्राण, नभः^०, निष्प्राण, स^०.

2. प्राण (von 1. प्रा) partic. voll Trik. 3, 3, 133. H. an. 2, 147. fg. Med. p. 21.

प्राणक (von अन् mit प्र oder von 1. प्राण) m. 1) *ein lebendes Wesen*, = सत्त्वजातीय (= प्राणिमात्र ÇKDr.). H. an. 3, 62. Med. k. 115. Vjutr. 117. °ज्ञात 118. — 2) *eine best. Pflanze*, = जीवक H. an. Med. — 3) Myrrhe (बोल) H. an. Jacke (बोल) Med.; vgl. 1. प्राण 6.

प्राणकर (1. प्राण + 1. कर) 1) adj. *Leben schaffend, die Lebensgeister erfrischend*: सद्यः^० Spr. 3149. — 2) m. N. pr. des Vaters des Verfassers der Medinī Med. Anh. 6.

प्राणकर्मन् (1. प्राण + क^०) n. *Lebensfunction* Bhāg. 4, 27.

प्राणकृच्छ्र (1. प्राण + कृ^०) *Lebensgefahr* MBh. 2, 6. Bhāg. P. 1, 7, 20.

प्राणकृत् (1. प्राण + कृत्) m. N. pr. eines Autors Ind. St. 1, 467.

प्राणयर्क (1. प्राण + यर्क) m. Bez. *bestimmter Soma-Becher* TS. 3, 5, 10, 1.

प्राणघ्न (1. प्राण + घ्न) adj. *das Leben vernichtend, tödtlich*: °विष Suçr. 1, 148, 6.

प्राणच्छिद् (1. प्राण + 2. छिद्) adj. *das Leben abscheidend, — verkürzend, mörderisch*: विरक्ता (प्रमदाः) जनपति दोषान्प्राणच्छिद्ः Varāh. Brh. S. 77, 2.

प्राणच्छेद् (1. प्राण + छेद्) m. *Vernichtung des Lebens, Mord*: °कर Spr. 1773, v. l.

प्राणतज्ञ m. pl. bei den Ġaina Bez. einer Unterabtheilung der Kalpabhava H. 93.

प्राणत्याग (1. प्राण + त्याग) m. *die Hingabe des Lebens, das Aufgeben des Geistes* Spr. 1889. 2730. 2750. Kāthās. 41, 52. R. 2, 64 in der Unterschr.

प्राणत्व Sāh. D. 23, 15 fehlerhaft für प्रमाण, wie die andere Ausg. hat.

प्राणैय (von अन् mit प्र) Uṇādis. 3, 113. m. *das Athmen* VS. 11, 39. adj. *stark* (बलवत्) Uṇādis. m. Wind Uṇādik. im ÇKDr. *der Herr der Geschöpfe* (प्रजापति); *ein heiliger Badeplatz* (तीर्थ) Uṇādivr. im Sāh-kshiptas. ÇKDr.

प्राणै (1. प्राण + 1. द) 1) adj. *das Einathmen gebend* VS. 17, 15. *lebengebend, Jmd das Leben schenkend, — rettend* AV. 4, 35, 5. Ācṣv. Grh. 2, 4. पुण्यं प्राणान्धारयति पुण्यं प्राणदमुच्यते MBh. 1, 6056. यश्च तं समरे हन्यात्स मे स्यात्प्राणदः सुहृत् R. 4, 8, 26. Rīgā-Tar. 3, 524. घर्षद्ः प्राणदः प्राक्ताः प्राणा स्तुर्थेषु कीलिताः Kāthās. 28, 9. 39, 238. 49, 46.

स्वामि^० Jāgñ. 2, 182. प्राणारब्ध Kāthās. 49, 82. — 2) m. *eine best. Pflanze*, = जीवक Rīgān. im ÇKDr.; vgl. प्राणक. — 3) f. या Terminalia Chebula (करीतकी) und = रुद्धि *eine best. Arzneipflanze* Rīgān. im ÇKDr. — 4) n. a) Wasser (vgl. जीवन) H. 1070. — b) Blut H. 621.

प्राणदक्षिणा (1. प्राण + द^०) f. *das Geschenk des Lebens*: देहि मे °णाम् Kāthās. 49, 117. Panēat. ed. orn. 231, 20.

प्राणदयित (1. प्राण + द^०) adj. *den man wie das eigene Leben liebt*; m. so v. a. Gatte Spr. 2669.

प्राणदातृ (1. प्राण + 1. दातृ) nom. ag. *der Jmd das Leben rettet*: शरीरकृत्प्राणदाता यस्य चान्नि भुञ्जते । क्रमेणैति त्रयो ऽप्युक्ताः पितरो धर्मशास्त्रे ॥ MBh. 1, 2950.

प्राणदान (1. प्राण + 1. दान) n. 1) *Schenkung des Lebens, Lebensrettung*: °दानाद्धि धर्मः को ऽभ्यधिको भवेत् Kāthās. 20, 153. — 2) *Hingabe des Lebens*: °दानं विना वैरं सक्तं याति न तपम् Spr. 724. — 3) *Salbung des Havis mit Ghṛta unter Aufszugung von Sprüchen, welche beleben sollen*, Schol. zu Kātj. Çr. 303, 21. 328, 23. 329, 1. 342, 7.

प्राणदावत् (1. प्राण + दा^० = दावन्) adj. *lebengebend* AV. 4, 35, 5.

प्राणदृक् (1. प्राण + दृक् = दृक्) adj. *das Einathmen fest (dauernd) machend* TS. 7, 3, 10, 2. — Vgl. धृक्.

प्राणघ्नत (1. प्राण + घ्नत) n. *ein Spiel um's Leben, ein Kampf auf Leben und Tod* MBh. 4, 1885. युद्धे प्राणघ्नतान्निदेवने im Kampfe, bei dem das Leben auf's Spiel gesetzt wurde, 9, 760.

प्राणोद्गाह s. u. द्वाह.

प्राणधर (1. प्राण + धर) m. N. pr. eines Mannes Kāthās. 43, 23. Kāthābhāva in Verz. d. Oxf. H. 153, b, 6.

प्राणधार (1. प्राण + 1. धार) adj. *belebt, m. ein lebendes Wesen*; s. u. आत्मनीन.

प्राणधारण (1. प्राण + धा^०) n. *das Aufrechterhalten des Lebensathems, Erhaltung —, Fristung des Lebens*: स्वधिष्ठानामेकदेशे मनसा °णाम् Bhāg. P. 3, 28, 6. °मात्रेण शक्यं कर्तुं तपस्त्वया MBh. 14, 2748. 673. 680. Hariv. 1204. पश्चाच्छ्रे सा °णाम् *sie sorgte für die Erhaltung des Lebens d. i. nahm Speise zu sich* R. 2, 96, 37 (°धारणा 105, 36 Gorr.). स भूयः संशयो जातः सीतायाः °णो so v. a. *ob sie lebt* 3, 63, 6. निनिर्मं हि मुखे रत्नं न कुर्यात् °णाम् Spr. 1328. मम कायेन °णां कृत्वा Panēat. 71, 7, 236, 21. *Mittel zur Erhaltung des Lebens*: एवं भानुमयं ह्यन्नं भूतानां °णाम् MBh. 3, 139. नोपलेभे °णमात्मनः R. 3, 34, 17.

प्राणान (von अन् simpl. und caus. mit प्र) 1) m. *Kehle* Çabdaś. im ÇKDr. — 2) n. = जीवन Ġātādh. im ÇKDr. a) *das Athmen* RV. 1, 48, 10. Dhātup. 24, 61. MBh. 12, 12399. Çāñk. zu Bhā. Ā. Up. S. 322. zu Ġbānd. Up. S. 25. प्राणानात् so v. a. *Lebensende* MBh. 12, 9224. fg. — b) *das Beleben* Bhāg. P. 3, 26, 43. = जीवन Schol.

प्राणनाथ (1. प्राण + नाथ) m. 1) *Herr über das Leben* so v. a. *der Liebste, Gatte* Trik. 2, 6, 10. Med. th. 29. Spr. 3035. Sāh. D. 48, 2. Am